

Кириленко Олександр

*Аспірант кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ОСНОВИ ПРИНЦИПУ БЮДЖЕТНОЇ ПРОЗОРОСТІ

Основною метою виокремлення конкретних принципів бюджетної системи є забезпечення її максимально ефективною побудови та функціонування, за яких оптимальне використання фінансових ресурсів буде давати максимальний ефект, бюджетна система виконуватиме покладені на неї функції, сприятиме зміцненню унітарного устрою країни в поєднанні із самостійністю і незалежністю місцевого самоврядування.

В зв'язку із розвитком нових технологій і каналів поширення інформації, визначення європейського напрямку розвитку країни, проведення демократизації суспільства нашого суспільства все більшої актуальності набуває принцип публічності та прозорості у побудові бюджетної системи.

Згідно Бюджетного кодексу України (ст. 7) зазначений принцип передбачає інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також проведення контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів. Цей принцип також впливає із положення, закріпленого ст. 95 Конституції України, де визначено, що регулярні звіти про доходи і видатки державного бюджету мають бути оприлюднені.

Практична реалізація принципу публічності та прозорості проходить через забезпечення доступності інформації про бюджет, яка регламентується ст. 28 Бюджетного кодексу.

Так, встановлено, що на міністерство фінансів покладено обов'язок оприлюднення наступних документів, які стосуються державного бюджету: проекту закону; ухваленого закону з додатками; інформаційно-аналітичних матеріалів щодо основних показників та завдань державного бюджету; інформації про виконання за підсумками місяця, кварталу та року; інформації про виконання зведеного бюджету України; іншої інформації про виконання державного бюджету.

Головні розпорядники коштів державного бюджету зобов'язані розміщувати на своїх офіційних сайтах бюджетні запити, включаючи

інформацію про мету, завдання та очікувані результати, яких передбачається досягти при виконанні бюджетних програм.

Органи місцевої влади зобов'язані публікувати інформацію про місцеві бюджети, в тому числі рішення про місцеві бюджети та квартальні звіти про їх виконання.

У Бюджетному кодексі також визначено склад інформації про бюджет, яка підлягає оприлюдненню. Зокрема важливою є вимога кодексу щодо необхідності надання інформації у доступній для громадськості формі, що необхідно для розвитку конкретних форм громадської участі у бюджетному процесі.

Складовою принципу публічності і прозорості є публічні представлення звітів про виконання бюджетів. Так, кодексом встановлено, що міністерство фінансів проводить публічне представлення звіту про виконання державного бюджету за попередній бюджетний період, в якому беруть участь представники Верховної Ради України і Рахункової палати. Аналогічна вимога щодо публічних представлень встановлена і до виконання місцевих бюджетів (крім бюджетів сіл і селищ). У разі застосування програмно-цільового методу інформація подається у розрізі та за показниками бюджетних програм.

В Законі України «Про відкритість використання публічних коштів» (2015 р.) конкретизовано умови та порядок забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування. До новацій закону слід віднести: створення Єдиного веб-порталу використання публічних коштів, конкретизацію змісту інформації про використання публічних коштів та встановлення строків її оприлюднення, а також персоналізацію відповідальності за порушення вимог щодо відкритості використання публічних коштів і визначення видів порушень.

Порушеннями, за якими настає відповідальність керівників розпорядників та одержувачів коштів державного і місцевих бюджетів, підприємств, органів Пенсійного фонду, а також фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, визнаються: неоприлюднення інформації; оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації; несвоєчасне оприлюднення інформації щодо бюджетів.

Таким чином принцип публічності і прозорості зобов'язує органи влади оприлюднювати бюджети і хід бюджетного процесу, звіти про виконання державного і місцевих бюджетів у встановлені строки та у визначених засобах масової інформації. Проте допускається виключення окремих видатків із інформації про виконання бюджету, але тільки у разі якщо це стосується державних інтересів та пов'язано із зберіганням державної таємниці.

Важливо відмітити, що в даний час недооцінюється роль територіальних громад у бюджетному процесі. Відповідно до закону «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальні громади мають право проводити громадські слухання, в тому числі з приводу проекту бюджету, зустрічатися з депутатами відповідної ради й посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання місцевого значення і вносити пропозиції щодо їхнього вирішення. Натомість щоб відігравати більш значну роль в управлінні, громадськість повинна мати достовірну і детальну інформацію про діяльність влади, обсяги та джерела фінансування, виконувани місцеві програми тощо.

Україна вже має певний досвід відкритості та прозорості бюджетного процесу – бюджетна інформація оприлюднюється, бюджетний процес стає відкритішим, особливо велику роль в цьому відіграє мережа Інтернет, що в свою чергу залучає громадян і збільшує їх інтерес до місцевих проблем, дає краще розуміння бюджетного процесу, збільшує активність і ініціативність місцевих органів влади, а також посилює контроль з боку громадськості.

Клапків Юрій

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ЛОГОС ТЕОРІЇ СТРАХОВОЇ СПРАВИ

Страхова справа – один з найважливіших економічних інститутів, який існував у різних економічних формаціях, але найбільш повно реалізується в ринкових умовах. Термін страхова справа з'являється в теорії і практиці страхування, як правило, що очевидно – в широкому контексті поведінки стосовно ризику.